

دمی با اصحاب نشر

همزمان با برپایی چهاردهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، با تعدادی از ناشران تهرانی و شهرستانی به بحث و گفت و گو نشستیم. محور بحث مسائل مبتلا به چاپ و نشر کتاب در کشور است اما بیش از همه به بررسی وضعیت کتابخوانی و میزان رغبت مردم به خرید کتاب پرداختیم. ناشران شهرستانی از بی‌توجهی مراکز تصمیم‌گیری به استانها و شهرستانهای کشور کله مند بودند و همه ناشران از کاهش رغبت مردم به خرید کتاب می‌گفتند. آنچه در پی می‌آید حاصل این گفتگو در ایام برگزاری نمایشگاه کتاب است.

مصاحبه با جعفر همایی مدیر
نشرنی و ناشر برگزیده سال ۱۳۷۹

برگزاری تام و تمام نمایشگاه کتاب تهران باید در اختیار اتحادیه باشد

و انتخاب کتاب شروع می‌شود و در مراحل بعد ویرایش، حروفچینی، صحافی، بازاریابی، فروش و عقد قرارداد را در مراحل مختلف شامل می‌شود. در ایران طیف وسیعی از ناشران را داریم که کارهای بسیار خوبی ارائه می‌دهند و تعداد بیشتری از این طیف، ضعیف و یا خیلی ضعیف عرضه می‌کنند.

خوب آقای همایی، نزدیک به هشت روز از برپایی نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران می‌گذرد. چند سالی است که اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران در برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، همراه وزارت ارشاد بوده است و امسال نیز مسؤلیت اجرایی بخش ناشران داخلی نمایشگاه را عهده‌دار شد. شما این نوع همکاری را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ به نظر شما واگذاری اینگونه امور به بخش غیردولتی تا چه اندازه قابل اجرا است؟

○ حضور اتحادیه و تشکل‌های صنفی از رویدادهای مبارک و فزاینده در سال‌های اخیر بوده است که اگر کمی توان بیشتری پیدا کند به طوری که کلیه امور برگزاری تام و تمام نمایشگاه بین‌المللی توسط اتحادیه برگزار شود. در حقیقت وضعیت مطلوب آن است که در صورت لزوم و در مقاطعی که ضرورت ایجاد می‌کند دولت با تشکل‌ها مشارکت کند تا موانع و معضلاتی که می‌تواند مرتفع کند از سر راه برداشته شود.

شما که به عنوان ناشر نمونه انتخاب شدید، چه اندازه با آیین‌نامه انتخاب ناشر نمونه سال آشنا هستید؟ آیا انتخاب ناشر نمونه را بدین

جناب آقای همایی، ضمن عرض تبریک به مناسبت انتخاب نشرنی به عنوان ناشر نمونه سال، نخستین عامل ذکر شده در این انتخاب را، توسعه فرهنگ‌نویسی و کتاب‌های مرجع عنوان کردند. سال گذشته چند عنوان کتاب مرجع و فرهنگ نامه منتشر نمودید؟

○ نشرنی در سال ۷۹ چهار عنوان کتاب شامل فرهنگ معاصر عربی - فارسی، نویسندگان روس، تاریخ هنر و فرهنگ توصیفی روانشناختی را که می‌شود آنها را کتاب مرجع نامید منتشر کرده است.

بازار کتاب‌های مرجع در ایران را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ و اساساً چاپ و نشر اینگونه کتب چه مشکلات و مسائلی دارد؟

○ بازار کتاب‌های مرجع در ایران تفاوت خاصی با عموم بازار کتاب ندارد ولی تولید کتاب‌های مرجع پرهزینه و طولانی است، اما در مقابل اگر کتاب قابل توجهی به بازار عرضه شود بازدهی آن به مراتب بیشتر از سایر کتاب‌ها خواهد بود.

کتاب‌های منتشر شده انتشارات شما بیشتر چه موضوعاتی را در بر می‌گیرد؟

○ گرایش نشرنی بیشتر در حوزه فلسفه، فلسفه سیاسی، اقتصاد، جامعه‌شناسی و هنر است.

مسائل فنی نشر کتاب چه مواردی را در بر می‌گیرد؟ نشر کتاب از لحاظ فنی در ایران دارای چه وضعیتی است و در مقایسه با جهان در چه جایگاهی قرار داریم؟

○ مسایل فنی نشر کتاب از برنامه‌ریزی

صورت صحیح می‌دانید؟ از نظر شما روش مناسب انتخاب ناشر نمونه باید چگونه باشد؟

○ بنده آیین‌نامه انتخاب ناشر نمونه سال راه، الان که با شما صحبت می‌کنم، یا تاکنون ندیده‌ایم یا در خاطر ندارم که چگونه چند ناشر از میان ۵۰۰۰ ناشر انتخاب می‌شود.

من این شانس را داشته‌ام که دوبار از دست رییس جمهور محبوب جناب آقای خاتمی لوح ناشر سال را دریافت کنم و این برایم افتخاری بزرگ است. اگر اجازه بدهید که تا حدود قابل ملاحظه‌ای بزرگی این افتخار را مدیون محبوبیت آقای خاتمی و علاقه بی‌شائبه مردم و خودم به او باشم و نیز اگر به تلاش سالیان مسوولان فرهنگی کشور و نیز سعی خودم در کارم ناسپاسی نکرده باشم، مایلم قدری، اولاً روش و ثانیاً اساس انتخاب ناشر سال، را مورد بحث قرار دهم:

در برگزاری نمایشگاه‌ها، جشنواره‌ها و انتخاب‌ها بنده معتقدم اصول زیر باید مراعات شود:

انتخاب ناشر نمونه و برگزیدگان در هر دوره باید علنی باشد و از ابتدای دوره به کرات اطلاع‌رسانی شود.

ب) اسامی هیأت داوران باید علنی و رأی آنان به امضای داوران مزین باشد. اساس اعتبار هر جشنواره به قوت و اعتبار قضاوت داوران آن است و این اعتبار مبتنی بر نحوه داوری ادوار مستمر در افکار عمومی ساخته و پرداخته می‌شود.

ج) ترکیب هیأت داوران بسته به اینکه از برگزاری جشنواره چه اهدافی دنبال می‌شود می‌تواند متفاوت باشد، به این مسئله در بحث ثانی می‌پردازم.

د) به منتخبان نباید پاداش مادی تعلق گیرد.

ثانیاً، نظر به اینکه در بازار توسعه یافته نشر، مؤسسات نشر بیشترین سهم تولید و بازار را از لحاظ کمی و کیفی به عهده دارند،

مهمترین نکته بحث برانگیز و خدشه‌ساز در گزینش ناشر سال از سوی دولت پدیدآمدن شبهه هدایت فرهنگ به سمت و سوی است که کارگزاران دولتی آن را می‌پسندند، گرچه در واقع ممکن است چنین نباشد، اما توجه به احتمال وقوع آن اجتناب‌ناپذیر است

باشد، باز نکته‌ای است که می‌تواند انتخاب ناشر سال را مورد تردید قرار دهد.

مهمترین نکته بحث برانگیز و خدشه‌ساز در گزینش ناشر سال از سوی دولت پدیدآمدن شبهه هدایت فرهنگ به سمت و سوی است که کارگزاران دولتی آن را می‌پسندند، گرچه در واقع چنین نباشد، توجه به احتمال وقوع آن اجتناب‌ناپذیر است.

نهایت آن که هرچه تصدی بخش دولت در امور مربوط به صنف کمتر شود، هم تشکلهای صنفی و مؤسسات با خودباوری به تشریک مساعی و پیشبرد امورشان خواهند پرداخت، و هم بخش دولتی مؤثرتر و در چارچوب اهداف ملی ایفای نقش خواهد کرد.

در ساختار ساختمانی، این مؤسسات باید سازوکار یک بنگاه موفق اقتصادی را داشته باشد.

بنگاه‌های اقتصادی به طور دائم در اندازه‌های مختلف و در تخصص‌های گوناگون متولد می‌شوند، کار می‌کنند، می‌مانند یا می‌روند.

بهترین مؤسسات نشر مؤسساتی هستند که طی سالیان متمادی مورد اعتماد خریداران و مخاطبان واقع می‌شوند. اعتماد خوانندگان کتاب به یک آرم و نام، گزینشی صحیح، دقیق و خدشه‌ناپذیر است. به این ترتیب از قول همکارم، آقای علی رضا رضانی، مدیر نشر مرکز، به جای ناشر سال باید بگوییم «ناشر سال‌ها».

اگر این مطلب که برگزیدن ناشر سال در هیچ جای دیگر دنیا سابقه ندارد، درست